

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2014. gada 14. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Kaspars Balodis un Kristīne Krūma,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 67/2014), kuru iesniedzis [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

k o n s t a t ē j a:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību” (turpmāk – Aprites kārtības likums) 5. pantu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 111. pantam un 1961. gada 30. marta Vienoto konvenciju par narkotiskajām vielām (turpmāk – Konvencija) par neatbilstošu Satversmes 91. pantam.

2. Aprites kārtības likuma 5. pants paredz, ka aizliegts audzēt, ražot, izgatavot, importēt, eksportēt, izplatīt, reklamēt, transportēt, glabāt, nodot par atlīdzību vai bez tās, iegādāties un lietot, kā arī sūtīt cauri Latvijas teritorijai I sarakstā iekļautos augus, vielas un zāles. Savukārt Konvencijas regulē pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālo starptautisko apriti vērstu pasākumu kopumu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu prasījums izvērtēt likuma normas atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai. Savukārt saskaņā ar likuma 16. panta 2. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Latvijas noslēgto starptautisko līgumu atbilstību Satversmei.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu un 19.² panta pirmo daļu pieteikumu var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Turklāt pieteikumam jāatbilst arī prasībām, kas noteiktas Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā.

5.1. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa prasa, lai pastāvētu pamatota iespējamība, ka apstrīdētā norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai, aizskar Satversmē noteiktās pamattiesības. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa konstitucionālo sūdzību ļauj iesniegt tikai personai, kura uzskata, ka aizskartas tai Satversmē noteiktās pamattiesības. Arī minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzēja pamattiesības. Jēdziens „aizskar” ietverts likumā ar mērķi norobežot konstitucionālo sūdzību no sūdzības vispārības labā (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra spriedums lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 2.2. un 2.4. punkts*).

Satversmes tiesas kolēģija norāda, ka personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas pieteikuma iesniedzējam. Par konstitucionālās sūdzības priekšmetu var būt vienīgi konkrēts un tiešs personas pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*).

Lai nošķirtu gadījumus, kad persona konstitucionālo sūdzību iesniedz nolūkā aizstāvēt savas tiesības, no gadījumiem, kad persona to dara vispārības labā, piemēram, citu personu tiesību aizsardzības vai arī politisku, zinātnisku vai citādu mērķu sasniegšanas labad, nepietiek ar konstatāciju, ka persona pieder pie grupas, uz kuru tiesību norma attiecas. Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada viņai pamattiesību aizskārumu

(sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu).

No pieteikuma nav secināms, vai un kādā veidā Aprites kārtības likuma 5. pants un Konvencija būtu piemērota Pieteikuma iesniedzējam un aizskārusi viņa pamattiesības, vai kā citādi izraisījusi viņam nelabvēlīgās tiesiskās sekas.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas prasībām.

5.2. Satversmes tiesas likuma 19.² panta septītās daļas 1. punkts paredz, ka pieteikumam pievieno paskaidrojumus un dokumentus, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas nepieciešami faktisko apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta septītās daļas 1. punkta prasībām.

5.3. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmā daļa paredz, ka pieteikumā nepieciešams juridiski pamatot katras apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

Par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē ir uzskatāma tiesību normu satura analīze, paskaidrojumi, kādā veidā apstrīdētā norma ierobežo pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, apstrīdētās normas pieņemšanas procedūras tiesiskuma izvērtējums, kā arī pamattiesību ierobežojuma legītmā mērķa un samērīguma izvērtējums.

5.4. Pieteikuma iesniedzējs pauž uzskatu, ka Aprites kārtības likuma 5. pants ierobežo viņam Satversmē 111. pantā noteiktās tiesības lietot atsevišķas psihotropas vielas nolūkā panākt „patstāvīgas fiziskās un garīgās labklājības veidošanu”.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz veselības aizsardzību konstitucionālā līmenī ir nostiprinātas Satversmes 111. pantā, kas noteic, ka valsts aizsargā cilvēka veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Šī norma uzliek valstij pienākumu aizsargāt ikvienas personas tiesības pašai rūpēties par savu veselības stāvokli, kā arī pienākumu atturēties no darbībām, kas traucē personai īstenot šīs tiesības (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra sprieduma lietā Nr. 2002-04-03 secinājumu daļas 1. punktu un 2004. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2003-15-0106 6. punktu*).

Vienlaikus Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka narkotisko un psihotropo vielu nelegālās izplatības tālejošās sekas negatīvi ietekmē ne tikai konkrēto šo vielu lietotāju, bet arī sabiedrības ekonomiskos, politiskos un kultūras pamatus. Narkotisko un psihotropo vielu lietošanas sekas ir daudz bīstamākas nekā tabakas un

alkohola lietošanas sekas. Valstij ir pienākums vērsties pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālo apriti un sargāt sabiedrības drošību.

Narkotisko un psihotropo vielu lietošana ir pretrunā ar personai Ārstniecības likumā noteikto pienākumu rūpēties par savu veselību. Minēto vielu lietošana bez medicīniskām indikācijām, neievērojot ārsta rekomendētās lietošanas devas un termiņus, rada iespēju attīstīties pārmērīgai šo vielu lietošanai, kas var beigties personai letāli. Narkotiskās un psihotropās vielas nopietni ietekmē arī cilvēka uzvedību, smadzeņu darbību un vispārējo veselības stāvokli. Pat marihuānas lietošana var radīt nopietnas un neatgriezeniskas smadzeņu patoloģijas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-17-01 13. un 14. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Aprites kārtības likuma 5. pantā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam neesot leģitīmā mērķa. Tomēr Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka tiesību normas, kas vērstas pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālo apriti, tiek pieņemtas nolūkā aizsargāt sabiedrības drošību (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-17-01 13. punktu*).

Tāpat pieteikumā nav arī ietverts juridiskais pamatojums tam, vai un kādā veidā Aprites kārtības likuma 5. pants ir skāris Satversmes 111. pantā ietverto valsts pienākumu aizsargāt cilvēka veselību un garantēt medicīniskās palīdzības minimumu, kā arī tam, vai iespējamais pamattiesību ierobežojums atbilst samērīguma principam.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

5.5. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Konvencija neatbilstot Satversmes 91. pantā ietvertajam vienlīdzīguma principam, jo nostādot Pieteikuma iesniedzēju sliktākā stāvoklī salīdzinājumā ar tām personām, kuras „rekreatīviem nolūkiem” izmantojot citas, Konvencijā neminētas psihotropās vielas.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 91. pantu, atzinusi, ka vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2005. gada 11. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08-01 5. punktu*). Izvērtējot kādas normas

atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Pieteikumā ir abstrakti norādīts, kuras personu grupas varētu atrasties vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Tomēr pieteikumā nav vērtēts tas, tieši kuras no Konvencijā ietvertajām tiesību normām aizskar Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, vai un kādā veidā izpaužas Konvencijas normu radītā iespējamā atšķirīgā attieksme, kā arī tas, kādēļ iespējamajai atšķirīgajai attieksmei nebūtu objektīva un saprātīga pamata.

Līdz ar to pieteikums arī šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

n o l ē m a:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 67/2014), ko iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis